

شمارهٔ چهل و ششم / مرداد ۱۳۹۷

صاحب امتیاز: شورای صنفی دانشکدهٔ علوم اجتماعی دانشگاه تهران

مدیرمسئول: نوشین صفائیان

سردبیر: زهرا منصوری

تارنما: www.virgoolut.ir

امروز با دانشگاه تهران!

به مناسبت رویداد «روزی با دانشگاه تهران»

هنگامه در فشی - دبیر شورای صنفی دانشجویان دانشکدهٔ علوم اجتماعی

برخوردار و هر که ندارد از آن محروم خواهد شد و این‌گونه جیب محصلین هر روز خالی‌تر و جیب صاحبان سرمایهٔ آموزشی پرت‌تر می‌گردد. به دنبال آن دولت از وظیفهٔ قانونی خود مبنی بر تأمین آموزش رایگان برای جامعه عدول کرده و هزینه‌های آموزشی به دوش خود جامعه می‌افتد. از سوی دیگر، با خصوصی‌سازی و تبدیل آموزش به زمینه‌ای برای سرمایه‌گذاری، تشکلهای صنفی آموزشی، قدرت و امکان فعالیت‌شان محدود و محدودتر می‌شود، نظیر شوراهای صنفی دانشجویان که وظیفهٔ پاسداری از همین حق آموزش همگانی رایگان و با کیفیت و امکانات درخور دانشجویان را دارند. به دنبال این، سرمایهٔ آموزشی برای زدودن موانع سودآوری خود اقدام به حذف این تشکلهای صنفی، فشار به آن‌ها و اساساً مانع‌تراشی برای تشکیل این تشکلهای می‌کند. بر بستر همین وضعیت، دانشجویان دانشگاه تهران همواره پس از هر اعتراض و بیان مطالبات قانونی خود مورد آماج احضار، تماس‌های ناشناس، بازجویی و اخیراً احکام طولانی‌مدت قرار گرفته‌اند. ما دانشجویان و تشکلهای صنفی دانشجویی تنها مطالبات و حقوق برحق خود را پیگیری می‌کنیم، از جمله: حق برخورداری از آموزش همگانی، رایگان و با کیفیت؛ حق تشکیل تشکلهای مستقل دانشجویی برای دفاع از این حقوق. دانشجویان درد یکدیگر را می‌فهمند و با حمایت یکدیگر مقابل فشارها می‌ایستند تا یادآوری کنند که اعتراضات و مطالبات‌شان قانونی و حق بدیهی آن‌ها است.

هر ساله در ۸ مرداد، همزمان با ایام انتخاب رشتهٔ داوطلبان کنکور سراسری، فراخوانی از سوی دانشگاه تهران به منظور دیدار از دانشگاه ارائه می‌شود. طبق فراخوان مذکور، هدف از این دیدار آشنایی علاقه‌مندان با دانشگاه تهران، رشتهٔ تحصیلی، دستاوردها و امکانات دانشکده‌های مختلف این دانشگاه است.

حال که مدیران دانشگاه و صاحبان سرمایهٔ آموزشی یا آموزش سرمایه‌شده قصد دارند که دانش‌آموزان را با فضای دانشگاه آشنا کنند، فرصتی پیش آمده تا ما از منظر دانشجویان، روایتی از فضای دانشگاه را شرح دهیم. بی‌شک از منظر برخی دانشجویان، در یک سال اخیر، جنبش سراسری دی‌ماه مهم‌ترین اتفاق دانشگاه بوده است؛ جنبشی که در واقع بیان خواسته‌ها و مطالبات برحق اکثریت عظیم جامعه بود چرا که مردم نسبت به وضعیت اسفبار معیشتی، فقر گسترده و عدم وجود تشکلهای و نهادهای مستقل برای پیشبرد مطالبات خود فریاد اعتراض برآوردند، آن هم در شرایطی که سفره‌های اکثریت عظیم جامعه خالی‌تر و امکان دسترسی آنان به منابع ثروت و قدرت محدودتر می‌شود.

دانشجویان نیز که فرزندان همین اکثریت معترض جامعه هستند به حمایت و پشتیبانی از این رخداد برخاستند و در داخل محیط دانشگاه، اقدام به اعتراض نسبت به شرایط و سیاست‌های دانشگاه (از جمله حرکت به سوی خصوصی‌سازی آموزش و نفی حق آموزش رایگان و همگانی) و بیان خواسته‌های صنفی خود کردند. بر هیچ دانشجویی و عموماً بر هیچ محصلی پوشیده نیست که هر چه بیشتر آموزش تبدیل به فضایی برای سرمایه‌گذاری و خصوصی‌سازی شود، از یک سو حق آموزش همگانی و رایگان تبدیل به مزیت می‌شود و هر که پول دارد از آموزش

دانشگاه را در این سند مطالعه کنید و در صورت بروز بی‌قانونی یا کم‌کاری برای پیگیری حقوق خود به مسئول مربوطه مراجعه کنید.

*** منشور حقوق دانشجویی:**

در این منشور حقوق مختلف دانشجویان بیان شده است و برای هر ماده پانویسی مطرح شده که بر اساس کدام قانون چنین حقی برای دانشجو وجود دارد. اهمیت منشور حقوق دانشجویی از این جهت است که بر اساس پانویس‌ها می‌توان از قوانین موجود در آیین‌نامه‌هایی که دسترسی به آن‌ها محدود است، اطلاع کامل پیدا کرد. باید در نظر داشت که ماده‌های موجود در منشور حقوق دانشجویی قابل استناد نیستند و فقط می‌توان به اسم و مادهٔ آیین‌نامه یا شیوه‌نامه استناد کرد. منشور حقوق دانشجویی مانند منشور حقوق شهروندی، همهٔ قوانین مرتبط با دانشجویان را جمع‌آوری کرده و در اختیار دانشجویان قرار داده است.

دانشجو تنها با آگاهی از قوانین است که می‌تواند در مقابل فشارها بایستد و از حق خود دفاع کند. مثلاً در اسفند ۱۳۹۴، در جریان احضار گروهی فعالین صنفی دانشجویی دانشکده به کمیتهٔ انضباطی موارد غیرقانونی متعددی رخ داد، از جمله اینکه احضار به شکل تلفنی صورت گرفت که هیچ‌گونه وجهات قانونی نداشت و به‌واسطهٔ آگاهی و فشار دانشجویان کمیتهٔ انضباطی مجبور به عقب‌نشینی از مواضع فراقانونی خود و عمل کردن مطابق قانون شد. از این قبیل اقدامات فراقانونی البته در فضای دانشگاه و دانشکده کم نیستند، یکی دیگر از مصداق‌های این قبیل اقدامات درگیری‌های حفاظت فیزیکی دانشگاه با دانشجویان است. در حالی که حفاظت فیزیکی فقط مرجع ارسال گزارش به کمیتهٔ انضباطی است و حتی حق ضبط کارت دانشجویان را ندارد و فقط می‌تواند کارت دانشجو را برای یادداشت کردن مشخصات دانشجو از او طلب کند و به او برگرداند - مطابق قانون حتی دانشجو می‌تواند از در اختیار قرار دادن کارت دانشجویی خودداری کند و صرفاً آن را به سمت شخص مربوط بگیرد، به شکلی که بتواند اطلاعات آن را مشاهده کند. البته همهٔ این‌ها در حالی است که دانشجو واقعاً تخلفی انجام داده باشد، در غیر این صورت کسی حتی نمی‌تواند کارت دانشجو را از او طلب کند.

آگاهی و مطالبهٔ حقوق دانشجویی به شما این امکان را می‌دهد تا بتوانید حدود زیست دانشجویی خود را تعیین کنید، اگر این آگاهی و مطالبه‌گری جمعی باشد حدود زیست دانشجویی به صورت اجتماعی افزایش می‌یابد. می‌توانید با مراجعه به شورای صنفی دانشجویان پیگیر حقوق صنفی‌تان باشید.

در نظر داشته باشید که برای احقاق حقوق‌تان مهم‌ترین عامل پیگیری شما است.

است به اختصار مرور می‌کنیم:

*** قوانین بالادستی:**

اسنادی هستند که تحت هر شرایطی و برای تمامی ساکنان کشور لازم‌الاجرا هستند. هیچ قانون و آیین‌نامه‌ای خلاف آن‌ها نباید وجود داشته باشد و حتی اگر وجود داشته باشد، امکان اجرا ندارد. این قوانین نسبت به قوانین دانشگاه برتری دارند و مورد نیاز فعالین دانشجویی هستند. قانون اساسی، قانون مطبوعات، قانون مجازات اسلامی و قانون دسترسی آزاد به اطلاعات از این دسته‌اند.

- قانون اساسی: سند مرجع قانونی کشور است و هیچ قانونی خلاف قانون اساسی نمی‌تواند وجود داشته باشد.

- قانون دسترسی آزاد به اطلاعات: مصوبهٔ بهمن ۱۳۸۸ است که طبق آن هر سند حقوقی که در آن حق یا وظیفه‌ای برای افراد قائل شود باید در دسترس آن فرد قرار بگیرد. بر مبنای همین قانون بود که دانشجویان به شیوه‌نامهٔ انضباطی ۱۳۸۸ دسترسی پیدا کردند.

*** قوانین دانشگاه:**

آیین‌نامهٔ انضباطی ۱۳۷۴، شیوه‌نامهٔ انضباطی ۱۳۸۸، دستورالعمل انضباطی، آیین‌نامهٔ آموزشی ۱۳۹۳ و آیین‌نامهٔ جامع مدیریت دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی مهم‌ترین قوانینی هستند که فعالین دانشجویی به آن‌ها نیاز دارند. همچنین فعالین دانشجویی عضو در تشکلهای دانشجویی به آیین‌نامهٔ داخلی تشکلهای نیاز دارند.

- آیین‌نامهٔ انضباطی: مصوب ۱۳۷۴ سندی است که شورای عالی انقلاب فرهنگی تدوین کرده است و برای کلیهٔ مراکز آموزش عالی کشور است؛ این سند قانونی چشم‌انداز کلی رسیدگی به امور انضباطی را دربردارد اما تمامی آیین‌نامه‌ها برای اجرایی شدن نیاز به شیوه‌نامه یا دستورالعمل اجرایی دارند. تا زمانی که شیوه‌نامهٔ اجرایی تعیین نشود، قوانین تنها روی کاغذاند و چیزی بیشتر از نوشته‌ها نیستند.

- دستورالعمل اجرایی انضباطی: به مراکز آموزش عالی زیرنظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ابلاغ شده است و هنوز به امضا وزارت بهداشت نرسیده است و دانشجویان علوم پزشکی مشمول آن نیستند. این سند حقوقی در اصل جایگزین بخش آیین رسیدگی شیوه‌نامهٔ ۱۳۸۸ شده است، یعنی مادهٔ ۱ و ۲ شیوه‌نامهٔ مذکور که ترتیب و انواع تخلفات و تنبیه‌ها را در بر دارد هنوز لازم‌الاجراست ولی برای مابقی ماده‌ها باید به این سند مراجعه شود. از جمله برتری‌های این دستورالعمل به شیوه‌نامهٔ ۱۳۸۸، حق داشتن همراه هنگام احضار به کمیتهٔ انضباطی، حق دسترسی به اسناد و شواهد پرونده، حق دفاع حضوری، حق سکوت و ... است.

- آیین‌نامهٔ جامع مدیریت دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی: می‌توانید وظایف مربوط به مسئولین

انضباطی دانشگاه تهران احضار شدند. درگیری‌های آن برهه با مسئولین کمیتهٔ انضباطی و دانشگاه باعث شد که به حافظهٔ تاریخی دانشکده رجوع کنیم تا اطلاعات‌مان از منطق و چگونگی احضارها و واکنش دانشجویان نسبت به آن را افزایش دهیم. در جریان این جست‌وجوها با کمیته‌ای دانشجویی تحت عنوان کمیتهٔ حمایت از احضارشدگان آشنا شدیم. این کمیته در ۱۳۸۷ با هدف پیگیری وضعیت احضارشدگان به کمیتهٔ انضباطی دانشگاه تهران و برای رصد فعالیت‌های فراقانونی کمیتهٔ انضباطی تشکیل شد و تا ۱۳۸۹ نیز رسماً به کار خود ادامه داد. پس از آشنایی با این کمیته و صحبت با یکی از اعضای آن -مصاحبه‌ای با کمال رضوی که در ویرگول شمارهٔ ۲۷ به چاپ رسیده است- به این نتیجه رسیدیم که باید به حقوق دانشجویی توجه بیشتری نشان دهیم و کمیتهٔ حمایت از احضارشدگان را دوباره فعال کردیم. در ادامه نیز کارگروه حقوقی شورای صنفی را راه‌اندازی کردیم تا شورا بتواند به صورت جدی پیگیر مسائل مربوط به حقوق دانشجویان باشد.

البته پرواضح است که حقوق دانشجویی فقط به حقوق انضباطی محدود نمی‌شود و ابعاد دیگری چون حقوق آموزشی، رفاهی، فرهنگی و... همگی تحت عنوان حقوق صنف دانشجویان شناخته می‌شوند. برخورد با تخلفات دانشجویان قواعد مخصوص به خود را دارد. مثلاً در هر شرایطی ورود پلیس به دانشگاه ممنوع است. تعیین حدود و ثغور تخلفات از طریق شیوه‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های دانشگاهی است. مرجع رسیدگی به تخلفات احتمالی دانشجویان کمیتهٔ انضباطی دانشگاه است. در ظاهر و طبق قوانین نیروهای حراست اختیار عمل آن‌چنانی در مواجهه با دانشجویان نباید داشته باشند اما واقعیت تصاویر دیگری را بر ما آشکار می‌کند. چنان‌که دیدیم در دی ماه ۱۳۹۶ حدود ۱۰۰ دانشجو با نقش‌آفرینی حراست دانشگاه توسط نیروهای امنیتی بازداشت شدند.

در زمینهٔ حقوق دانشجویی با اسناد قانونی پرشماری روبه‌رو می‌شویم. اسنادی که برخی از آنان تا ۱۳۸۸ محرمانه بودند و دانشجویان به عنوان پرجمعیت‌ترین عنصر در دانشگاه و کسانی که دانشگاه بدون آنان معنایی نخواهد داشت از بعضی قوانین مربوط به خود نیز آگاهی نداشتند، چه برسد به اینکه در تدوین قوانین نقش داشته باشند. تا ۱۳۸۸ که قانون دسترسی آزاد به اطلاعات توسط مجلس شورای اسلامی تصویب شد، دانشجویان بدون اطلاع دقیق از قوانین انضباطی توسط کمیته‌های انضباطی مورد بازخواست قرار می‌گرفتند. این در حالی‌ست که فعالین حقوق دانشجویی خواستار حضور نمایندگان دانشجویان هنگام تصویب قوانین هستند و آن را یکی از حقوق پیامال شدهٔ خود تلقی می‌کنند.

حال، اسناد قانونی را که مورد نیاز دانشجویان

مروری بر تاریخچه معاصر جنبش دانشجویی در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

● **پائیز ۱۳۸۹** مجموعه «شهر نو» را داد. این اتفاق با اعتراض گسترده دانشجویان و نامه سرگشاده ۲۰۰ نفر از دانشجویان علوم اجتماعی به ریاست جمهوری در اعتراض به فضای بسته دانشگاه تهران همراه شد. ● **خرداد ۱۳۹۴** نشریه انجمن علمی دانشجویی انسان‌شناسی (ندا) به دلیل انتشار بخشی از عکس‌های توقیف‌شده دانشگاه در گلستان در ویژه‌نامه‌اش در حمایت از انجمن علمی جامعه‌شناسی، به مدت سه ماه توقیف شد. نشریات متعددی در دانشکده‌های دیگر نسبت به این ماجرا واکنش نشان دادند و در نهایت با فشار دانشجویان، این توقیف در سه ماه تابستان اجرایی شد که عملاً بی‌اثر بود! ● **۲۵ خرداد ۱۳۹۴** بعد از اعتراضات مکرر به شیوه تدریس دکتر سیدحسن حسینی، نحوه برگزاری امتحان درس «جامعه‌شناسی انحرافات» و همچنین عدم پاسخگویی گروه آموزشی جامعه‌شناسی و تکرار این شیوه در امتحان روز بعد، اکثریت قریب به اتفاق دانشجویان در اعتراض به ادامه این شرایط برگه امتحان درس «جامعه‌شناسی روستایی» را سفید تحویل دادند. این ماجرا در نهایت منجر به تکرار امتحان و کناره‌گیری خودخواسته دکتر حسینی از تدریس به مدت دو سال شد. ● **۱۵ آذر ۱۳۹۴** دانشجویان دانشکده علوم اجتماعی در اعتراض به ضرب و شتم سعید مدنی (پژوهشگر اجتماعی) و سعید رضوی فقیه در زندان و در دفاع از علوم اجتماعی منتقد، مستقل و متعهد، دست به اعتصاب غذای نمادین و چیدن ظروف غذا در بوفه دانشکده زدند. روز پیش از اعتصاب نیز یکی از دانشجویان به شکل تلفنی و غیرقانونی به حراست دانشگاه احضار شد. ● **۱۶ آذر ۱۳۹۴** پس از ۶ سال، فعالان صنفی دانشگاه تهران، تجمع اعتراضی روز دانشجو در صحن دانشگاه را با محوریت مطالبات صنفی احیا کردند. تبعات اساتیدی چون مرحوم صدیق سروستانی؛ امنیتی و انضباطی این تجمع تا ماه‌ها ادامه پیدا کرد. ● **۲۹ آذر ۱۳۹۴** پس از تجمع روز دانشجو، تعدادی از فعالان صنفی کوی دانشگاه به کمیته انضباطی احضار شدند. بخشی از دانشجویان علوم اجتماعی و کوی همراه آنان به کمیته انضباطی مراجعه کرده و ضمن اعلام اعتراض خود، با تحصی ۷ ساعته در سازمان مرکزی دانشگاه، قول اولین جلسه عمومی

به دنبال اعتراضات گسترده دانشجویان نسبت به ابلاغ کدهای پوششی جدید و تلاش برای اعمال فشار بر دانشجویان دختر به‌واسطه حضور فیزیکی نیروهای حراست زن در دانشکده، چند تن از دانشجویان دختر و پسر به کمیته انضباطی احضار شده و در نهایت حکم انضباطی «درج در پرونده» برایشان صادر شد. ● **سال تحصیلی ۸۹-۹۰** در کوران حوادث ۸۸، بسیاری از کانون‌های فرهنگی و تشکل‌های دانشجویی، با دخالت‌های بیرونی و فشارهای فراقانونی تعطیل شدند. علوم اجتماعی اما در حد توان مقاومت کرد، در نهایت تمامی کانون‌های فرهنگی دانشکده و شورای صنفی دانشجویان دانشکده به بهانه‌های واهی منحل شدند! اما با پیگیری‌های دانشجویان، شورای صنفی در اردیبهشت ۹۳ و کانون‌های فرهنگی در پاییز و زمستان ۹۳ بازگشایی شدند. ● **بهار ۱۳۹۱** یکی از دانشجویان ورودی سال نود در مقطع کارشناسی پژوهشگری علوم اجتماعی، به دلیل انتشار یادداشتی کوتاه در یک نشریه دانشجویی، به اتهام عجیب توهین به مقدسات از دانشگاه اخراج و برای مدت دو سال محروم از ادامه تحصیل شد. ● **زمستان ۱۳۹۱** جمعی از دختران خوابگاه چمران، به دلیل اعتراض به محدودیت‌های ساعت تردد، به حراست، کمیته انضباطی و نهادهای امنیتی احضار شدند. این اتفاق در هر پنج سال بعد از آن هم تکرار شد. در آذر ۹۵ تعدادی از دانشجویان این خوابگاه، به دلیل اعتراضات صنفی‌شان بار دیگر برای بازجویی به نهادهای امنیتی احضار شدند. ● **آذر ۱۳۹۳** جمعی از دانشجویان در اعتراض به لغو جلسه نقد و بررسی وضعیت گروه‌های آموزشی از سوی مدیران گروه‌ها، دست به اعتراض و تحصن در لابی اصلی دانشکده زدند. این تحصن آنقدر ادامه پیدا کرد تا هیئت رئیسه حاضر به گفتگو با دانشجویان در تالار مطهری شد. در نهایت هم با تلاش و فشار دانشجویان، دو هفته بعد جلسه با حضور مدیران گروه‌ها برگزار شد. ● **اردیبهشت ۱۳۹۴** انجمن علمی دانشجویی جامعه‌شناسی، نمایشگاه عکس‌های کاوه گلستان را برگزار کرد. چند ساعت بعد از آغاز آن، با فشار دلوایسان، جناب نوربخش، ریاست وقت دانشکده دستور جمع‌آوری و سانسور

فراگیر» نسبت به روندهای موجود اعتراض کرده بودند، منجر به تهدید و احضار گسترده فعالان صنفی کشور توسط نهادهای امنیتی شد، علوم اجتماعی هم مثل همیشه سهم قابل توجهی در این تهدیدها و احضارها داشت.

● **۲۸ آذر ۱۳۹۵** شورای عالی انقلاب فرهنگی تصمیم داشت با مداخله‌های بالا به پایین اقدام به تجاری‌سازی و اسلامی‌سازی دروس دانشگاهی علوم اجتماعی کند. مقاومت انجمن‌های علمی دانشجویی علوم اجتماعی و دانشگاه‌های دیگر و اتحادیه انجمن‌های علمی دانشجویی علوم اجتماعی منجر به توقف موقتی این روند شد. ● **مرداد ۱۳۹۶** نشست «تبعات اجتماعی طرح کارورزی» که چهار انجمن علمی دانشکده با همکاری اتحادیه انجمن‌های علمی دانشجویی علوم اجتماعی کشور قصد برگزاری آن را داشتند، به بهانه‌های واهی و با فشار نهادهای بیرونی، به شکل غیرقانونی لغو شد. دانشکده علوم اجتماعی در طول این سال‌ها بارها و بارها شاهد لغو برنامه‌های علمی و فرهنگی خود بوده است. علاوه بر این، علی‌رغم قول مکتوب ریاست دانشکده مبنی بر اینکه دوربین جدیدی در فضای دانشکده نصب نخواهد شد، حدود ۱۵ دوربین جدید در جای‌جای دانشکده نصب شد! دوربین‌ها از دیرباز ابزاری برای پرونده‌سازی علیه دانشجویان بوده‌اند. ● **۲۲ آبان ۱۳۹۶** پس از چندین بار گفتگوی شورای صنفی دانشکده با پیمانکار سلف و مسئولین مربوطه، تغییر نیافتن وضعیت نامناسب غذای سلف، بی‌نتیجه بودن گفتگوها و نامه‌نگاری‌ها را محرز کرد. این شرایط، دانشجویان را بر آن داشت تا دست به اعتراض مستقیم به وضعیت غذای سلف بزنند؛ تجمعی که با همراهی بسیاری از دانشجویان همراه شد. حرکت اعتراضی با قرار دادن ظروف غذا روی زمین از داخل سلف تا مقابل پله‌های حوزه ریاست دانشکده شروع شد (بخشی از مشکلات، نتیجه اخراج یکی از کارگران سلف بود). در نهایت، این اعتراضات در روند بهبود نسبی غذای سلف دانشکده تا حد قابل توجهی مؤثر بود. ● **۱۳ آذر ۱۳۹۶** فعالان صنفی دانشگاه تهران برای سومین سال پیاپی در اعتراض به وضعیت نامناسب زیست دانشجویی، پولی‌سازی و کالایی‌سازی آموزش در دانشگاه و تبعیض جنسیتی دست به اعتراض زدند. در پایان این تجمع خودجوش صنفی، دانشجویان تئاتری شورایی با محوریت مسائل اجتماعی اجرا کردند. همچون سالیان گذشته، روز پیش از تجمع، تعدادی از فعالان صنفی با تماس حراست و نهادهای امنیتی بیرون از دانشگاه تهدید شدند. ● **دی ۱۳۹۶** در جریان وقایع دی‌ماه، عده کثیری از دانشجویان و فعالان صنفی در سراسر کشور به دلیل مطالبات صنفی و معیشتی‌شان بازداشت و در دادگاه‌های بدوی و تجدیدنظر با احکام سنگین و ناعادلانه‌ای مواجه شدند. سهم دانشکده علوم اجتماعی از این سرکوب گسترده بازداشت ۱۲ دانشجو بود که پس از برگزاری دادگاه‌های بدوی طی ماه‌های گذشته، تا کنون سه نفر از دانشجویان مجموعاً به ۱۵ سال حبس محکوم شده‌اند. ● **خرداد ۱۳۹۷** دانشجویان دانشکده علوم اجتماعی فارغ از جناح‌بندی‌های سیاسی و فکری، در کنار هم در اعتراض به احکام سنگین قضایی صادر شده برای دانشجویان دست به تجمع زدند و برخی از امتحانات را لغو کردند. با فشار اعتراضات دانشجویی، اساتید نیز سکوت خود را شکستند و به همراهی با دانشجویان و دفاع از حریم دانشگاه پرداختند. این حرکت خودجوش در ادامه باعث همراهی بدنه گسترده‌ای از دیگر دانشجویان کشور و اعتراض به امنیتی‌سازی فضای دانشگاه شد.

کلیات حقوق دانشجویی یا آنچه بهتر است یک دانشجو بداند!

یاسمن محبوبی متین

دانشگاه در ایران از ۱۳۱۴ آغاز به فعالیت کرد. دانشجویان در دانشگاه تهران و دانش‌سرای عالی مشغول به تحصیل شدند. تحصیلات در سطح عالی به صورت رسمی کلید خورد. دانشجویان از همان سال‌های نخستین دغدغه‌های صنفی و اجتماعی خود را پیگیری می‌کردند. نخستین تقابل‌ها میان حکومت پهلوی و دانشگاه در ۱۳۱۵ رخ داد. چنین برخوردهایی میان دانشجویان و حکومت ادامه داشت تا در ۱۶ آذر ۱۳۳۲ به نقطه اوج رسید. سه تن از دانشجویان دانشگاه تهران در اعتراض به حضور ریچارد نیکسون توسط پلیس کشته شدند. در جای‌جای تاریخ دانشگاه و دانشجو در ایران و سایر نقاط جهان دانشجویان نیروهای مهم و تأثیرگذاری محسوب می‌شوند. نیروهایی که گاه همگام با جامعه‌اند، گاه در جامعه پیشرواند و گاه دنباله‌رو جامعه هستند. گروهی که همچون بخش‌های مختلف جامعه درگیر سرکوب احتمالی می‌شوند. قوانین شمشیر دو لبه‌اند، از یک طرف گفته می‌شود قوانین برای اجرای عدالت و حفظ نظم تصویب می‌شوند. در محیط زیست اجتماعی ما قوانینی وجود دارد که تکرر را نمی‌پذیرد، مانند اینکه دانشجویان بسیاری به دلایل متفاوت از حق تحصیل در مؤسسات آموزش عالی کشور محروم می‌شوند. همچنین ساختاری در جامعه بازتولید می‌شود که انسان‌ها را در هر میدان اجتماعی به طرقي منزوی می‌سازد و روابط نابرابر را گسترش می‌دهد. کالایی‌سازی آموزش در سطح عمومی و عالی به صورت پیشینی فرصت اقشار مختلف را برای راه‌یابی به دانشگاه تنظیم می‌کند و گسست میان فرادست و فرودست را تعمیق می‌بخشد. در چنین شرایطی اقشار فرودست جامعه مجال کمتری برای حضور در دانشگاه می‌یابند. قانون کارورزی که به دنبال بیگاری کشیدن از فارغ‌التحصیلان دانشگاهی است، مصداق دیگری از قوانینی‌ست که عدالت را خدشه‌دار می‌کنند تا آن را بگسترانند. در واقع بخشی از قوانین برای بازتولید آنچه سیستم می‌خواهد تدوین و تصویب می‌شوند و در این حالت عدالت برای همه نمی‌تواند اجرا شود، البته اگر عدالتی در کار باشد. در مواجهه با چنین قوانینی راهکاری جز تلاش جمعی برای تحقق عدالت وجود ندارد، همچون زمانی که در سال ۱۳۹۵ دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس و صنعتی شریف در اعتراض به کاهش حقوق سنوات از ۱۰ ترم به ۸ ترم چند روز تجمع کردند تا توانستند حقوق خود را بازیابند. این‌ها یک لبه از این شمشیر هستند، از طرف دیگر قوانین گاهی می‌توانند به عنوان ابزاری برای جلوگیری از تضييع حقوق دانشجویان نیز عمل کنند. این بخش از قوانین هنگامی بیشترین بار کرد را برای دانشجویان دارد که مسئولین دست به برخوردهای فراقانونی و سلب‌بده‌ای می‌زنند، حال اینکه اصلاً تحت چه شرایطی و در چه ساختاری افراد دارای مسئولیت می‌توانند چنین برخوردهایی را اتخاذ کنند خود محل بحث است که از حوصله این متن خارج است. در هر حال این موقعیت به‌گونه‌ای است که آگاهی از حقوق دانشجویی و تسلط بر قوانین به کمک دانشجویان می‌آید. اواسط اسفند ۱۳۹۴، جمعی دوازده نفره از فعالین صنفی دانشجویی دانشکده علوم اجتماعی به صورت گروهی و غیرقانونی به کمیته